

Posudek oponenta na diplomovou práci

Název diplomové práce: **Rovný přístup ke vzdělání, jeho zajišťování a ochrana**

Diplomantka: **Bc. Alice Frýbová**

Vedoucí: JUDr. Ing. Josef Staša, CSc.

Oponent: JUDr. Petr Svoboda, Ph.D.

I.

K tématu (předmětu) práce:

Práce má zajímavý, jasně a smysluplně vymezený předmět (téma). Poměrně úzké téma autorce umožnilo zabývat se problematikou do hloubky. Téma je současně aktuální zejména vzhledem k rozsudku Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) ze dne 13.11.2007 č. 57325/00 (D.H. pro České republiky – otázka diskriminace romských dětí v základním vzdělání).

K systematice práce:

Práce je logicky rozdělena do 6 kapitol, včetně Úvodu a Závěru. V Úvodu autorka vymezuje předmět a cíl své práce, předestírá její základní metodiku a strukturu. V kapitole II. „Teoretická východiska“ se zabývá zejména obsahem právních principů rovnosti (rovnosti v právech) a zákazu diskriminace. V kapitole III „Základní školství“ pečlivě popisuje systém základních škol v ČR; zde je těžiště v oddílech III.b. „Diferenciace škol jako nástroj svobody nebo segregace“ (zde možná chybí otazník) a III.c. „Inkluze v právním řádu“. V kapitole IV. „Některé aspekty přijímání žáků do základních škol“ analyzuje hmotněprávní „přijímací kritéria“, která se používají v ČR, ať již podle zákona, nebo v rámci správní praxe základních škol. V kapitole V. „Postup při nepřijetí na základní školu a jeho procesní aspekty“ pak rozebírá zákonnou úpravu i praxi správního řízení o přijetí/ nepřijetí dítěte na základní školu, včetně některých aspektů soudního přezkumu. V kapitole VI. „Závěr“ pak diskutuje a shrnuje poznatky, k nimž dospěla v předchozích kapitolách. Práce má necelých 67 stran vlastního textu.

K obsahu práce:

Obecně:

Nespornou předností práce je zjevný zájem autorky při řešení jí vybraného tématu. Toto (obecně prospěšné) subjektivní nasazení však v konkrétním případě mělo jeden zřetelný negativní důsledek, který se projevil nejen na obsahu práce, ale i na volbě okruhu literatury (k tomu viz níže). Je jím názorová a argumentační jednostrannost a subjektivismus, až předpojatost. To je moje zásadní obecná připomínka k obsahu práce.

Má-li diplomová práce splňovat základní rysy vědecké práce, musí se alespoň na základní úrovni vyznačovat názorovou neutralitou a objektivním přístupem, který je založen na

předložení a rozboru argumentů pro a proti. Autorka však ve své práci od samého začátku vychází z názoru, že systém a praxe základního vzdělání v ČR je diskriminační a vede k segregaci některých skupin žáků, zejména žáků romské národnosti. Opírá se přitom o stěžejní rozsudek ESLP ze dne 13.11.2007 č. 57325/00 (D.H. pro České republice), v němž ESLP dospěl k závěru, že ČR diskriminovala stěžovatele (romské děti) tím, že je umístila do zvláštních škol (porušení čl. 2 odst. 1 Protokolu čl. 1 ve spojení s čl. 14 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Autorka předkládá argumenty a názory pouze ve prospěch tohoto závěru a nejenže nerozebírá, ale zcela zamlčuje názory, které tento závěr vyvracejí či přinejmenším zpochybňují. Závěr vyslovený citovaným rozsudkem ESLP pojala jako postulát či zákon, aniž vůbec zmínila dvě podstatné okolnosti. Za prvé, že se jím Velký senát ESLP odchýlil od předchozího opačného závěru vysloveného rozsudkem sedmičlenného senátu ESLP ze dne 7.2.2006 č. 57325/00 (tento rozsudek ani neuvádí v pramenech své práce). Za druhé, že proti němu vyjádřili odlišné stanovisko 4 soudci. Zde je obsažena řada podstatných argumentů, které přinejmenším zpochybňují závěr Velkého senátu.

Ovšem i v dalším textu své práce autorka uvádí a rozebírá fakta a argumenty prakticky jen ve prospěch názoru, že systém základního školství v ČR diskriminuje a segreguje děti romské národnosti, přičemž prakticky zcela opomíjí fakta i argumenty, které svědčí ve prospěch opačného závěru (prokazatelné výsledky psychologických testů dětí při rozhodování o umístění do zvláštních či speciálních škol, absence jakéhokoli nátlaku ze strany státu na rodiče dětí romské národnosti, všeobecný konsensus rodičů i školy apod.). To je ovšem metodika, která není vlastní vědecké práci. Autorka jistě mohla legitimně dospět ke stejnému závěru, který nyní zastává, ale v diplomové práci jedině na základě předchozího objektivního a dialektického rozboru (střetu) férově předložených skutečností a argumentů pro i proti. Autorka si přitom vůbec nepoložila klíčovou věcnou otázku: Do jaké míry lze reálně vzdělávat v „běžných“ základních školách žáky s podstatným fyzickým či mentálním postižením nebo s podstatnými poruchami v učení či v sociálním chování?

Konkrétně:

Ke str. 7: „Požadavky rovnosti a zákazu diskriminace“ nejsou „teoretická východiska“, ale právní principy, resp. normy. Jde tak o stěžejní právní východiska.

Ke str. 9: V rozboru „formální rovnosti“ autorka sice odkazuje na Aristotela (ze sekundárního pramene), nicméně ani nezminila jeho základní klasifikaci rovnosti (spravedlnosti) na komutativní a distributivní. Pokud by tak učinila, pochopila by, že jeho distributivní rovnost nebyla rovností ve formálním smyslu, jak nesprávně píše.

Ke kapitole III.: Pečlivý přehled systému základního školství v ČR s několika zajímavými analytickými postřehy (složitost a jistá zmatečnost: základní školy speciální, školy podle § 19 odst. 6 školského zákona, praktické školy apod.).

Ke str. 35: Autorka vysvětluje pojmy asimilace, integrace a inkluze, ale nedokazuje na žádný pramen, z něhož jí předkládané definice získala. Nezdá se přitom, že jde o její vlastní, originální definice. Nebo ano?

Ke str. 36: Autorka píše: „Překvapuje mě velký počet základních škol speciálních při dětských domovech ...“. Jde o nekonkrétní, subjektivní a nepodložené tvrzení, chybí odkaz na jakýkoli pramen. Kolik takových škol v ČR je? Co to je „velký“ počet?

Ke str. 35: Autorka nastiňuje otázku, do jaké míry je vhodné zřizovat v ČR víceletá gymnázia. V návaznosti na to pak logicky i podloženě argumentuje ve prospěch tohoto názoru.

Ke str. 38 a násl.: Zajímavý přehled školských systémů ve vybraných evropských státech, zejména v SRN a Finsku

Ke str. 40: Autorka zde odkazuje na čl. 24 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, který stanoví i požadavek na „*inclusive education systém*“. Autorka tento neurčitý právní pojem chápe podle toho, jak si jej vyložila na str. 35, možná s odkazem na pojetí z publikace S. Fredman, vydané v nakladatelství „Multikulturní centrum“. Je ale otázka, zda tento pojem z mezinárodní smlouvy má opravdu ten obsah a význam, který mu autorka přisoudila. Uvedená úmluva obsahuje velmi rámcové povinnosti států a nelze z ní rozhodně vyvozovat, že všechny děti se zdravotním postižením musí mít vzdělání ve stejných školách a stejným způsobem jako děti bez zdravotního postižení.

Ke str. 62: Opravdu lze z judikatury (KS v Brně, č. j. 62 A 82/2012-36) dovodit názor, že „nečinnost obce mající za důsledek nezajištění plnění povinné školní docházky“ lze považovat za nezákonný zásah ve smyslu § 82 soudního řádu správního? Takový názor se mi zdá velmi odvážný, když činnost obce při zřizování základních škol není výkonem vrchnostenské veřejné správy ve smyslu § 4 odst. 1 písm. a) a c) soudního řádu správního. Ani z rozsudku NSS č. j. 7 Ans 21/2012-22 nic takového podle mne nelze vyvodit. Nebo se mýlím?

K práci s prameny:

Okruh literatury, kterou si autorka vybrala, je poměrně úzký a názorově jednostranný. Rozbor principů rovnosti a zákazu diskriminace na str. 7 a násl. není založen na relevantní reprezentativní literatuře. Opírá se v podstatě o dva hlavní prameny, a sice publikace S. Fredman a J. Kvasnicové. Autorka zcela opomněla např. monografii Bobek, M., Boučková, P., Kuhn, Z. (eds.): Rovnost a diskriminace. Praha. C. H. Beck, 2007. O rovnosti a diskriminaci toho bylo napsáno opravdu mnoho.

Ke str. 8: Je dosti problematičké, pokud autorka cituje či dokonce interpretuje názory Johna Locka nikoli z jeho děl, ale z druhotného pramene S. Fredman. Díky tomu podává ideje nejvýznamnějšího představitele osvícenské filozofie ve zřejmě zdeformované podobě. Navíc není jasné, ze které primárního pramene autorka či S. Fredman dovodily, že John Locke považoval „ženy, otroky či menšiny“ za „neracionální“ skupiny, pro které rovnost neplatí. Takové zacházení si monumentální osobnost Johna Locka určitě nezaslouží.

Na str. 77 v přehledu „Zdrojů“ autorka zařadila mezinárodní smlouvy i Všeobecnou deklaraci lidských práv mezi „právní předpisy“, což je samozřejmě omyl. Proč?

K formální stránce práce:

Autorka se vyjadřuje stylisticky vyspěle a kultivovaně. Obrat „zákon vstoupil v účinnost“ však nepoužíváme, říkáme, že „nabyl účinnosti“ (str. 19).

Otázky k obhajobě:

Prosím autorku, aby se při obhajobě pokusila odpovědět na mé otázky či připomínky výše.

II.

Práce je **způsobilá k obhajobě**. S výhradou průběhu obhajoby ji předběžně navrhuji klasifikovat známkou „**velmi dobře**“.

V Praze dne 20.9.2016

JUDr. Petr Svoboda, Ph.D.
Katedra správního práva a správní vědy PF UK v Praze